

Δευτέρα, 18 Δεκεμβρίου 2023

Γλώσσα:

Ευθύς και Πλάγιος λόγος

Προσωπικές Αντωνυμίες και άρθρα

Ασκ.3, σελ. 80 ΒΜ

Φυσικά:

Δεν έγινε το μάθημα καθώς παρακολουθήσαμε Αγγλικό Θέατρο

οι φίλοι μας, οι φίλες μας

Ιστορίες με φίλους

Η μικρή Τσιγγάνα έφτασε στο σπίτι του Δημήτρη λαχανιασμένη. Κρατούσε κάτι σφικτά. Είδε τη γιαγιά στην αυλή.

«Είναι εδώ ο Δημήτρης;»

«Δημήτρηνη, έλα κάτω που σε θέλει η φίλη σου».

Ο Δημήτρης έβγαλε το κεφάλι του από ψηλά. Την είδε που περίμενε.

«Έρχομαι».

«Τι να σε φιλέψουμε;» τη ρώτησε η γιαγιά.

«Τίποτα, ευχαριστώ. Βιάζομαι».

Ο Δημήτρης κατέβηκε γρήγορα γρήγορα τα σκαλοπάτια.

«Πώς και έτσι νωρίς; Θα ερχόμουν να σε πάρω».

«Ήθελα να σου δώσω κάτι. Πάμε λίγο έξω».

Βγήκαν από το σπίτι και κοντοστάθηκαν.

«Λοιπόν; Τι είναι;»

Άνοιξε τα χέρια της και του έδωσε μια φουσαρμόνικα. Το αγόρι έμεινε να κοιτάει την ανοικτή της παλάμη.

«Είναι για σένα. Τη βρήκα στα πράγματα του παππού» είπε χωρίς να πάρει ανάσα.

Ο Δημήτρης εξακολουθούσε να την κοιτάζει.

«Γιατί δεν την κράτησες εσύ;» τη ρώτησε στο τέλος.

Τα μάτια της μικρής άρχισαν τώρα να βουρκώνουν.

«Αν ήθελα, θα την κράταγα. Όμως θέλω να την πάρεις εσύ».

Άπλωσε το χέρι του και την πήρε. Ήταν πανέμορφη. Ασημένια με σκαλιστά γράμματα επάνω.

«Δεν ξέρω να παίζω, όμως δε θα αργήσω να μάθω. Ευχαριστώ!» Την κοίταξε βαθιά στα σκοτεινά της μάτια. «Πολύ!»

«Χαίρομαι που σ' αρέσει. Τώρα πρέπει να βιαστώ, γιατί η μάνα μου με περιμένει».

«Στάσου λίγο. Έχω κάτι κι εγώ για σένα. Σκεφτόμουν να σ' το δώσω αργότερα, μα αφού ήρθαν έτσι τα πράγματα... Περίμενε».

Έτρεξε γρήγορα πάνω και ξανακατέβηκε στη στιγμή. Της έδωσε μια χρωματιστή πέτρα.

6

«Τη Βρήκα μόνος μου. Όταν έψαχνα κάτω στη θάλασσα. Μόλις την είδα, σκέφτηκα να τη χαρίσω σε σένα».

Την πήρε στα χέρια της.

«Δεν έχω ξαναδεί πιο όμορφη πέτρα!»

«Πήγαινε τώρα γιατί θα αργήσεις. Θα περάσω σε καμιά ώρα να πάμε να δούμε το θωμά».

«Γεια σου, Δημήτρη!»

Γύρισε και άρχισε να τρέχει. Ο Δημήτρης μπήκε μέσα...

Ο ουρανός σαν ν' άρχισε να σκοτεινιάζει. Κι ένας αέρας χτύπαγε μ' επιμονή τα δέντρα. Το αγόρι ετοιμάστηκε να βγει.

Πλησίασε στο ξέφωτο και κοντοστάθηκε. Ο τόπος που ήταν άλλοτε πλημμυρισμένος από ζωή είχε τώρα σωπάσει. Δεν υπήρχε ψυχή. Μονάχα ερημιά.

Έτρεξε με όλη του τη δύναμη, κρατώντας τη φυσαρμόνικα στο χέρι, προς το λιμάνι. Όποιοι τον έβλεπαν απορούσαν. Ένα καράβι σήκωνε την άγκυρα. Την είδε που στεκόταν στα κάγκελα του πλοίου. Τον είδε και σήκωσε το χέρι της. Κάτι φάνηκε να του λέει, όμως εκείνος δεν την άκουγε. Δυνατός αέρας φύσηξε. Τρύπωσε στη φυσαρμόνικα που σφιχτά κρατούσε, κι εκείνη σαν να άφησε έναν ήχο.

Ελένη Κατσαμά, *Σαν τα χελιδόνια*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1997

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι ήθελε τον Δημήτρη η μικρή Τσιγγάνα;

Η Ήθελε να του δώσει ένα δωρο, μια φυσαρμόνικα

- Τι της έδωσε ο Δημήτρης;

Ο Δημήτρης της έδωσε μια πολύχρωμη πέτρα.

- Γιατί βιαζόταν η μικρή Τσιγγάνα;

Η μικρή Τσιγγάνα βιαζόταν, γιατί ήθελε να προλάβει το πλοίο.

- Ποιοι έμεναν στο ξέφωτο;

Στο ξέφωτο έμενε μόνος ο Δημήτρης καθώς όλοι οι άλλοι είχαν πλέον φύγει.

Το κείμενο έχει διάλογο ανάμεσα στα δύο παιδιά. Αν θέλαμε να περιγράψουμε αυτά που είπαν σε κάποιον άλλο, τι θα λέγαμε;

Δείτε το παράδειγμα:

ευθύς λόγος

Δ
Τ

— Πώς και έτσι νωρίς;

— Ήθελα να σου δώσω κάτι.

πλάγιος λόγος

Ο Δημήτρης ρώτησε το κορίτσι πώς και ήρθε τόσο νωρίς και εκείνο του απάντησε ότι ήθελε να του δώσει κάτι.

οι φίλοι μας, οι φίλες μας

Στον **ευθύ λόγο** τα λόγια των παιδιών είναι ακριβώς όπως τα είπαν, ενώ στον **πλάγιο** τα περιγράφουμε. Για να γίνει αυτό:

- Προσθέτουμε τα ονόματα των προσώπων
- Βάζουμε συνδέσμους για να ενώσουν τις προτάσεις
- Χρησιμοποιούμε ρήματα όπως: ρώτησε, απάντησε, είπε ή όποιο άλλο χρειάζεται
- Αλλάζουμε το πρόσωπο των ρημάτων από πρώτο σε τρίτο (ήθελα ↔ ήθελε)

Πλάγιος
λόγος

2. Κάντε και εσείς το ίδιο στον παρακάτω διάλογο:

- Μόλις την είδα, σκέφτηκα να τη χαρίσω σε σένα.
- Δεν έχω ξαναδεί πιο όμορφη πέτρα!
- Πήγαινε τώρα γιατί θα αργήσεις.
- Γεια σου, Δημήτρη!

Ο Δημήτρης εξήγησε στη μικρή Τσιγγάνα ότι, μόλις είδε την πέτρα, σκέφτηκε να τη χαρίσει σε εκείνη. Η μικρή τσιγγάνα του απάντησε ότι δεν έχει δει πιο όμορφη πέτρα. Ο Δημήτρης τότε την συμβούλεψε να πηγαίνει, γιατί θα αργούσε. Στο τέλος εκείνη τον αποχαιρέτισε.

6

Δείτε την τελευταία παράγραφο του κειμένου:

Όποιοι τον έβλεπαν απορούσαν. Ένα καράβι σήκωνε την άγκυρα. Την είδε που στεκόταν στα κάγκελα του πλοίου. Τον είδε και σήκωσε το χέρι της. Κάτι φάνηκε να του λέει, όμως εκείνος δεν την άκουγε. Δυνατός αέρας φύσηξε. Τρύπωσε στη φουσαρμόνικα που σφιχτά κρατούσε, κι εκείνη σαν να άφησε έναν ήχο.

Οι υπογραμμισμένες λέξεις είναι **αντωνυμίες**. Αυτές χρησιμοποιούνται στη θέση ενός ονόματος (αντί + όνομα). Έτσι, και στο κείμενό μας βλέπουμε πως, αντί η συγγραφέας να αναφέρει συνεχώς τον Δημήτρη και το κορίτσι, χρησιμοποιεί αντωνυμίες.

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τα **άρθρα** με τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών.

- Τα άρθρα συνοδεύουν ονόματα: **τον πατέρα, τη φίλη, το μαγαζί.**
- Οι αντωνυμίες συνοδεύουν ρήματα: **της έγραψα, της πήρατε δώρο;**

3. Μπορείτε να βρείτε πίσω από ποιες λέξεις κρύβεται το κορίτσι και από ποιες ο Δημήτρης;

Δημήτρης	κορίτσι
τον (έβλεπαν)	την (είδε)
τον (είδε)	την (άκουγε)
του (λέει)	

Ξαναγράψτε το κείμενο βάζοντας στη θέση τους τον Δημήτρη και το κορίτσι. Κάντε όποιες αλλαγές είναι απαραίτητες.

Όποιοι έβλεπαν τον Δημήτρη απορούσαν.

Όποιοι τον έβλεπαν απορούσαν. Ένα καράβι σήκωνε την άγκυρα. Την είδε που στεκόταν στα κάγκελα του πλοίου. Τον είδε και σήκωσε το χέρι της. Κάτι φάνηκε να του λέει, όμως εκείνος δεν την άκουγε. Δυνατός αέρας φύσηξε. Τρύπωσε στη φουσαρμόνικα που σφιχτά κρατούσε, κι εκείνη σαν να άφησε έναν ήχο.

Οριστικό άρθρο						
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ονομαστική	ο	η	το	οι	οι	τα
Γενική	του	της	του	των	των	των
Αιτιατική	τον	τη(ν)	το	τους	τις	τα

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ → Είναι κλιτές λέξεις που αντικαθιστούν ονομαστικές φράσεις (βλ. ενότητα 16.2 Α) και κάνουν την ίδια «δουλειά» με αυτές.

Ας δούμε πόσο πιο απλό είναι το κείμενο **2**, στο οποίο χρησιμοποιώ αντωνυμίες στη θέση ορισμένων ονομαστικών φράσεων του κειμένου **1**.

1. Ο Νίκος άρχισε να εκνευρίζει **τη Σοφία**. Δεν καταλαβαίνω τι περίμενε να πει **του Νίκου**. Στο κάτω κάτω **η Σοφία** είχε φτιάξει το ποδήλατο **του Νίκου**, είχε αρχίσει να τακτοποιεί για χάρη **του Νίκου** τα ράφια και αφιέρωνε ένα μεγάλο μέρος της μέρας **της Σοφίας** απαντώντας στις επιστολές **του Νίκου**. Δεν ξέρω γιατί δεν ήταν φιλικός με **τη Σοφία**, αλλιώς θα ήταν καλύτερα να τα βάλει με **τον Νίκο**, πριν μιλήσει **στη Σοφία** έτσι.

2. Ο Νίκος άρχισε να **την** εκνευρίζει. Δεν καταλαβαίνω τι περίμενε να **του** πει. Στο κάτω κάτω **εκείνη** είχε φτιάξει το ποδήλατό **του**, είχε αρχίσει να **του** τακτοποιεί τα ράφια και αφιέρωνε ένα μεγάλο μέρος **της** μέρας **της** απαντώντας στις επιστολές **του**. Δεν ήξερε γιατί δεν ήταν φιλικός μαζί **της**, αλλιώς θα ήταν καλύτερα να τα βάλει με **τον εαυτό του**, πριν **της** μιλήσει έτσι.

8.1 Προσωπικές αντωνυμίες

Χρησιμοποιούμε τις **προσωπικές αντωνυμίες** όταν θέλουμε να μιλήσουμε για τα τρία πρόσωπα που είναι δυνατόν να μας απασχολούν σε μια συζήτηση, δηλαδή για εμένα (πρώτο πρόσωπο), για εσένα (δεύτερο πρόσωπο) και για κάποιον άλλο (τρίτο πρόσωπο).

Έχουν δυνατούς τύπους.

Α΄ πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	εγώ	εμείς
Γεν.	εμένα	εμάς
Αιτ.	εμένα	εμάς

Β΄ πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	εσύ	εσείς
Γεν.	εσένα	εσάς
Αιτ.	εσένα	εσάς

Γ΄ πρόσωπο						
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	αυτός	αυτή	αυτό	αυτοί	αυτές	αυτά
Γεν.	αυτού	αυτής	αυτού	αυτών	αυτών	αυτών
Αιτ.	αυτόν	αυτή(ν)	αυτό	αυτούς	αυτές	αυτά

Α' πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Γεν.	μου	μας
Αιτ.	με	μας

Έχουν και αδύνατους τύπους, μονοσύλλαβους και άτονους.

Β' πρόσωπο		
	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Γεν.	σου	σας
Αιτ.	σε	σας

Γ' πρόσωπο						
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	τος	τη	το	τοι	τες	τα
Γεν.	του	της	του	τους	τους	τους
Αιτ.	τον	τη(ν)	το	τους	τις/τες	τα

Μόνο στις εκφράσεις: «Να τος», «Να τη», «Να το», «Να τοι», «Να τες», «Να τα»